

PLESNO-RITMIČKI ODGOJ U RANOJ I PREDŠKOLSKOJ DOBI

Šarolić, Milica

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:446829>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

PLESNO-RITMIČKI ODGOJ DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

MILICA ŠAROLIĆ

Split, 2023.

Odsjek: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Plesni izraz u dječjem vrtiću

PLESNO-RITMIČKI ODGOJ DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Student:

Milica Šarolić

Mentor:

Dr. sc. Dodi Malada

Split, srpanj 2023.

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	2
SUMMARY	3
1. UVOD	1
2. PLES	2
3. PLES U DJEČJEM VRTIĆU	6
4. OSNOVE PLESNIH STRUKTURA	8
5. PLESNO-RITMIČKI ODGOJ.....	10
5.1. UZRAST OD 3 DO 4 GODINE.....	11
5.2. UZRAST OD 4 DO 5 GODINA	12
5.3. UZRAST OD 5 DO 6 GODINA	12
6. UTJECAJ PLESNO-RITMIČKOG ODGOJA	13
6.1. RAZVOJ MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI.....	13
6.2. RAZVOJ PROSOCIJALNIH SPOSOBNOSTI.....	14
6.3. RAZVOJ FUNCIONALNIH SPOSOBNOSTI.....	15
7. ULOGA ODGAJATELJA	16
8. ZAKLJUČAK.....	18
9. LITERATURA	19
10. POPIS ILUSTRACIJA.....	21

SAŽETAK

Završni rad istražuje plesno-ritmički odgoj u radu s djecom rane i predškolske dobi. Plesno-ritmički odgoj je metoda koja kombinira pokret, ritam i glazbu kako bi potaknula dječju kreativnost, motoričke vještine, socijalne interakcije i emocionalno izražavanje. U radu se analiziraju različiti aspekti plesno-ritmičkog odgoja, uključujući ples i povijest plesa, ulogu plesa u dječjem vrtiću, osnove plesnih struktura, utjecaj plesno-ritmičkog odgoja na razvoj djece te važnost i same uloge odgajatelja te njihovog uvrštavanja plesa kao jedne od temeljnih aktivnosti u dječjem vrtiću. Cilj ovog završnog rada je naglasiti važnost plesno-ritmičkog odgoja u radu s djecom te pružiti smjernice za uspješnu implementaciju ove metode u praksu.

Ključne riječi: plesno-ritmički odgoj, djeca rane i predškolske dobi, razvoj djece, uloga odgajatelja

SUMMARY

The thesis explores dance-rhythmic education in working with children in early and preschool age. Dance-rhythmic education is a method that combines movement, rhythm, and music to stimulate children's creativity, motor skills, social interactions, and emotional expression. The paper analyzes various aspects of dance-rhythmic education, including dance and the history of dance, the role of dance in preschool settings, fundamentals of dance structures, the influence of dance-rhythmic education on child development, as well as the importance and role of educators in incorporating dance as a fundamental activity in preschool settings. The aim of this thesis is to emphasize the significance of dance-rhythmic education in working with children and provide guidelines for the successful implementation of this method in practice.

Keywords: dance-rhythmic education, early and preschool-age children, child development, role of educators.

1. UVOD

Plesno-ritmički odgoj predstavlja izuzetno važan i inspirativan aspekt rane i predškolske pedagogije. Kroz kombinaciju pokreta, ritma i glazbe, ova metoda odgoja pruža jedinstvenu priliku za razvoj dječje kreativnosti, motoričkih vještina, socijalnih interakcija i emocionalnog izražavanja. U ovom završnom radu istražujemo različite aspekte plesno-ritmičkog odgoja u radu s djecom te njegovu ulogu u njihovom cjelokupnom razvoju.

Prvo poglavlje će se fokusirati na ples i povijest plesa. Upoznat ćemo se s temeljnim pojmovima i razvojem plesa kroz povijest. U drugom poglavlju analiziramo ulogu plesa u dječjem vrtiću. Razmotrit ćemo kako se ples može integrirati u svakodnevne aktivnosti dječjeg vrtića te kako poticati dječju kreativnost i izražavanje kroz plesne aktivnosti. Također ćemo istražiti važnost plesa u dječjem razvoju i kako on doprinosi cjelovitom razvoju djeteta. Treće poglavlje će se posvetiti osnovama plesnih struktura. Upoznat ćemo se s elementima plesa te njihovo korištenje u praksi u vrtiću. U četvrtom poglavlju ćemo se usredotočiti na plesno-ritmički odgoj i njegov utjecaj na razvoj djece. Istražit ćemo kako ples i ritam mogu poticati motorički razvoj, prosocijalni te funkcionalni. Završno poglavlje će se posvetiti ulozi odgajatelja u plesno-ritmičkom odgoju. Analizirat ćemo važnost kompetencija, znanja i vještina koje odgajatelj treba posjedovati kako bi uspješno proveo plesne aktivnosti s djecom. Također ćemo istražiti ulogu odgajatelja kao poticatelja dječjeg kreativnog izražavanja i podrške u razvoju dječje samosvijesti i samopouzdanja kroz plesno-ritmički odgoj.

Kroz ovaj rad, cilj nam je naglasiti važnost plesno-ritmičkog odgoja u ranom i predškolskom odgoju te pružiti smjernice i preporuke za stručnjake u dječjem vrtiću kako bi uspješno implementirali ovu vrijednu metodu u svoj rad.

2. PLES

Ples predstavlja jedinstveno izražavanje putem ritmičkog kretanja vlastitim tijelom. Kroz ples imamo mogućnost izražavati se individualno, u dvoje ili u većim grupama. Ples je sastavni dio kulture već stoljećima. Škrbina (2013) definira ples kao univerzalni jezik koji svi ljudi razumiju bez upotrebe riječi i svaki pojedinac ga posjeduje kao jedinstveni način izražavanja vlastitim tijelom, dok Jovančević (2016) ples definira kao intrinzični poticaj i emotivno iskustvo čovjeka koje se izražava kroz ritmičko kretanje. Ritam može biti usklađen s glazbom, no također se možemo kretati u ritmu čak i bez nje. Ples ima za cilj izražavanje pokreta ili glazbenih ideja, iskazivanje osjećaja ili jednostavno uživanje u kretanju. Ples se sastoji od ritmičkih, uzastopnih pokreta jednog ili više dijelova tijela, koji se izvode na mjestu, sjedeći ili pokrećući se uz zvučnu pratnju. Kroz ovaj prirodni jezik, pojedincu se omogućuje opuštanje i prevladavanje barijera koje ga zaustavljaju u svakodnevnoj komunikaciji, dok istovremeno značajno doprinosi razvoju društvenog i kulturološkog identiteta (Škrbina, 2013).

Prema Stojić (1957; prema Srhoj i Miletić, 2000) ples predstavlja osnovu svih umjetnosti i odražava se u ljudskoj prirodi. Kroz umjetnost plesa se prenose sve ljudske tradicije koje uključuju rat, rad i ljubav. U davnim civilizacijama, filozofi su ples smatrali modelom za moralni život ljudi. Ples je za čovjeka bio više od umjetnosti kretanja - predstavljao je sredstvo za opstanak i život. Ovisilo je o njemu hoće li imati sreće u lovu, hoće li imati plodova, hoće li se neprijatelj pobijediti, a bolest otjerati od sela te hoće li sunce brže doći. U nekim kulturama, ljudi su bili usko povezani sa životinjama koje su ih okruživale. Često su se emocionalno vezali za određene životinje i smatrali da će imati fizičku i duševnu korist ako se maskiraju u njihov lik i što vjernije oponašaju njihove kretnje plesom. Stoga se različiti narodi razvijali svoje plesove prema karakteristikama i psihičkim osobinama svoje kulture. U povijesti plesa, posebno se ističe mnoštvo značajnih ličnosti koje su kroz kreativnost i inovativnost utjecale na razvoj plesa kao umjetnosti.

Ples je umjetnost koja se sastoji od usklađenog pokreta tijela u ritmu, a koristi se kao oblik neverbalne komunikacije. U društvenom i kulturnom pogledu, ples može imati mnogo simboličkih značenja. Neka od najstarijih svjedočanstava o plesu pronađena su na paleolitičkim špiljskim crtežima. Ples se često koristio kao magijski obred, pri čemu su plesači molili bogove da im daruju oborine, dobar urod, proširivanje plemena i slično. Ples se može pronaći u gotovo svim plemenskim kulturama, gdje se izvodi na odabranim mjestima s

namjerom da proizvede osobit dojam na gledatelja. Plesovi su uobličene i ritmizirane sekvence koje se izvode u skladu s određenim ceremonijalnim ili obrednim praksama (Hrvatska enciklopedija, 2021). Bijelić (2006) naglašava da umjetnost plesa čvrsto povezuje sva ljudska tradicijska naslijeđa, te da bismo u potpunosti shvatili bitnost plesa za različite civilizacije, nužno je imati razumijevanje svih područja kroz koje je čovječanstvo prolazilo.

U mnogim drevnim kulturama, ples je igrao važnu ulogu u obredima i ceremonijama. U starom Egiptu, plesni motivi su bili uključeni u slikarije i urezane crteže u hramovima i grobnicama (Hrvatska enciklopedije, 2021). Etničke skupine koje su se preseljavale prema rijeci Nil ostavile su arheološka nalazišta s prikazima plesa, a neka od takvih nalazišta su bila stijene u Zapadnoj i Istočnoj pustinji. Ovi prikazi plesa su često bili povezani s magijom i lovačkim obredima, a neki od prikaza su uključivali muškarce i žene koji su plesali zajedno držeći se za ruke. Ovaj ples naziva se "solo" i temelji se na ritmičkoj ljepoti i izražajnosti ljudske osobnosti. Njegova energija mobilizirana je u strastvenim pokretima. Egipat se smatra središtem ovog plesa već tisućama godina, a mnogi povjesničari smatraju Egipat "zemljom-majkom svakog civiliziranog plesa" (Srhoj i Miletić, 2000). Odatle se ples širio prema sjeveru i jugu. Prema Maletić (2002), ovi arheološki nalazi dokazuju da je egipatska kultura i umjetnost imala duboke korijene u neolitu.

Prema spisima iz Hrvatske enciklopedije (2021), u antičkoj Grčkoj, ples je uz simboličku i vjersku svrhu, bio povezan s općim pogledom na čovjeka i život u kojem se isticala ljepota tijela i harmonija tjelesnih aktivnosti. Grčki ples se razvio na temelju klasične i sredozemne tradicije, što možemo pronaći na crtežima na vazama iz Grčke koji prikazuju slične pokrete i saginjanja tijela kao i na spomenicima iz Egipta. U Grčkoj je ples postao najkarakterističnija i najcjenjenija umjetnost, s jedinstvenim plastičnim elementom i novom plesnom tehnikom koja je težila nadilaženju osnovnih granica klasičnog plesa i prethodila baletu. Helena je ples koji je u Grka bio jedan od glavnih čimbenika obrazovnog sustava mladeži. Pored glazbe, poezije i glume, umjetnost plesa je bila visoko vrednovana (Srhoj i sur., 2000). Činjenica da su Grci imali božicu Terpsihoru, koja je predstavljala ples, ukazuje na važnost koju su pripisivali plesu.

Ples se spominje u raznim kulturama i religijama, uključujući i biblijske tekstove kao što je Davidov ples pred zavjetnim kovčegom. U Indiji, stari tekstovi o kazalištu opisuju razne plesne kretnje i kombinacije, pri čemu se posebna pozornost pridaje pokretima ruku i prstiju. U Japanu se čuvaju tradicionalni plesovi koji se razlikuju po selima i hramovima, a mnogi su

preuzeti iz drugih azijskih zemalja poput Kine, Koreje i Indije. Ples je također čest motiv u japanskoj mitologiji. Različite kulture imaju različite stilove plesa koji su u vezi s drugim umjetnostima i kulturnim običajima (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Rimljani su razvili profesionalni ples, pantomimu, kojom su se željeli izraziti i objasniti određene poruke. Ples je bio uobičajen u odgoju djece iz viših društvenih slojeva. Tijekom srednjeg vijeka, Crkva je u nekim slučajevima tolerirala plesove u crkvenim obredima, ali su ih kasnije zabranili zbog smatranja da su opasni za moral te sadrže elemente erotike i poganstva. Unatoč zabranama, narodni plesovi su se održali tijekom srednjeg vijeka. Temelji društvenih plesova postavljeni su u XIV. stoljeću na Francuskim i Talijanskim dvorovima, a ples je poprimio oblik plesanja u krugu i u paru. U renesansi, obnova kulta ljepote tijela dovela je do oživljavanja društvenih zabavnih plesova, a uz dvorske plesove, plesalo se i življe, tzv. visoke plesove s poskocima (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Renaissance može se nazvati vrhuncem plesne umjetnosti u XVI. stoljeću, kada su se plesovi kombinirali u parove i nakon polaganog plesa slijedio je brzi. Plesovi u parovima su imali veliku važnost do sredine XVII. stoljeća, a najistaknutiji su bili pavana i brža gagliarda. Francuski plesovi su u prvoj polovici XVII. stoljeća bili uzor ostalim zemljama, a menuet je postao novi vodeći ples nakon 1650. godine. Nakon Francuske revolucije, društveni ples je izgubio na važnosti, no pronašao je novu afirmaciju u dvorskom baletu i plesnim točkama francuske opere. U Engleskoj su se u 17. stoljeću razvili country dance plesovi, koji su kasnije preneseni u Francusku i evoluirali u contredanse. U 19. stoljeću, popularni plesovi poput polke, mazurke, galopa i kvadrila postali su dostupni širim slojevima društva. U 20. stoljeću, Sjeverna i Južna Amerika su postale izvor novih društvenih plesova, a prvi od njih koji je stigao u Europu bio je tango. Razvoj plesa bio je povezan s pojavom i napretkom jazza (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Prema navodima iz Hrvatske enciklopedije (2021), nakon Prvog svjetskog rata, Europa je bila obogaćena plesovima afroameričkog podrijetla kao što su cakewalk, TwoStep, OneStep i kasnije ragtime koji je kasnije mijenjao svoje nazive. Ovi plesovi su potekli od urbanih afroameričkih zajednica sjeverne Amerike. Južnoamerički kreolski crnački plesovi kao što su rumba, samba, merengue, kalipso i ča-ča-ča su strastveniji. Moderni ples se pojavio krajem 19. i početkom 20. stoljeća kao odgovor na klasični balet, omogućavajući slobodnije pokrete i osobni izraz, i razvio se kao pobuna i umjetnost revolucionarnog i nemirnog duha. Stilovi se često mijenjaju s novim generacijama. Moderni ples izražava suvremenost u

sociološkom, kulturološkom i političkom smislu, naglašavajući ljudske emocije. Među pionirima ovog pokreta su Isadora Duncan, Loie Fuller, Ruth Saint Denis, Rudolf von Laban i Mary Wigman. U Hrvatskoj, između dva svjetska rata, značajna imena modernog plesa su Alma Jelenska, Fritzi Vall, Mirjana Janeček-Stropnik, Mercedes Goritz-Pavelić, osnivačica Zagrebačke komorne plesne grupe 1932. godine, te Mia Čorak-Slavenska. Posebno se istaknula Ana Maletić.

Slika 1. - Isadora Duncan

Slika 2. – Rudolf von Laban

Slika 3. – Ana Maletić

3. PLES U DJEČJEM VRTIĆU

Prema Vlašiću, Orebu i Horvatin-Fučkar (2007), ples je jedna od boljih aktivnosti za djecu vrtićke dobi. Ples poštuje prirodne zakonitosti rasta i razvoja djece, zadovoljava njihovu potrebu za kretanjem i igrom te pruža čvrstu osnovu za budući sportski život. Autori ističu da je potreba za kretanjem i igrom ključni biološki faktor za pravilan i zdrav tjelesni razvoj predškolske djece. Uključenost djece u strukturirane tjelesne aktivnosti doprinosi objektivnijoj samoprocjeni.

Ples predstavlja umjetnost kroz koju djeca mogu iskusiti različite sadržaje kroz svoje tijelo u pokretu. Kroz ples, djeca mogu izražavati sebe, poticati maštu i stvarati. Slično kao što riječi omogućavaju izražavanje misli, ples predstavlja jezik tijela kojim djeca mogu pokazati svoje doživljaje i osjećaje. Plesni izričaj također ima važnu ulogu u međuljudskim odnosima i grupnom sudjelovanju (Gregurić, 2022). Još od davnina, ljudi su primijetili da ples može imati dva suprotna učinka: može potaknuti uzbuđenje i emotivnu reakciju, ali isto tako može umiriti. Ovaj dvostruki učinak plesa prepoznala je i suvremena psihoterapija. Na primjer, ples se može koristiti za poticanje uzbuđenja kod pacijenata koji pate od apatije i depresije, dok istovremeno može pomoći agresivnim pojedincima da izraze svoje emocije putem pokreta. Ovaj dvostruki učinak plesa također se može primijeniti u radu s djecom koja su zdrava. Prekomjerno bučno i dinamično dijete može se smiriti primjerenim plesnim pokretima, dok se pasivno dijete može potaknuti na veću budnost i živahniju aktivnost putem plesa (Maletić, 1983).

Prema Cetiniću i Vidaković Samardžiji (2014), okvirni plan i program tjelesne i zdravstvene kulture za predškolsku djecu uključuje ples kao jedan od elemenata programa. Kroz ples, djeca imaju priliku istraživati svoje okruženje, razvijati se na psihološkoj razini i upoznavati vlastiti vokabular. Ples, više nego bilo koji drugi predmet ili aktivnost, omogućuje djeci da istražuju i komuniciraju putem pokreta. Zbog toga se smatra jednom od najprikladnijih aktivnosti za rad s djecom predškolske dobi jer potiče razvoj djece te dobi na poticajan način. Ples predstavlja spoj odgoja, obrazovanja, umjetnosti i sporta. On nosi mnoge pedagoške i obrazovne vrijednosti te svojim raznovrsnim sadržajima pridonosi poticanju ili smirivanju emocija, smanjenju anksioznosti i poboljšanju raspoloženja (Cetinić i sur., 2014).

Kod rada s djecom predškolske dobi, imamo mogućnost primjenjivanja različitih oblika plesnih izraza koji uključuju elemente klasičnog baleta, modernog plesa, društvenog plesa i

narodnog plesa. Važno je omogućiti djetetu rani kontakt sa svim tim različitim vrstama plesova i dati mu priliku za odabir. Na taj način, dijete će moći usmjeriti svoj interes prema određenoj vrsti plesa, ovisno o svojim sklonostima, sposobnostima i željama, kao što ističu Vlašić i suradnici (2007).

U razdoblju ranog predškolskog doba, između 3. i 4. godine, djeca stječu osnovno znanje o prirodnim oblicima kretanja kao što su hodanje, trčanje, skakanje, penjanje i slično. Prema Vlašiću, Čačkoviću i Oreb (2016), djeca u četvrtoj godini dalje usavršavaju svoje vještine hodanja i trčanja, sposobna su penjati se i silaziti stepenicama te dobro savladavaju osnove gibanja. Na temelju napretka u njihovoj koordinaciji, ovi autori smatraju da je to dob u kojoj djeca mogu početi uključivati se u aktivnosti plesa.

U petoj godini, primjećuje se napredak u koordinaciji, fleksibilnosti i preciznosti kod djece, što im omogućuje izvođenje složenijih i zahtjevnijih pokreta. Prema istraživanju Findaka i Delije (2001), djeca u starijem predškolskom dobu (između 5. i 6. ili 7. godine) razvijaju značajno veću sposobnost izvođenja pokreta i prostorne orijentacije. U toj dobi, djeca postaju fizički reaktivna na glazbu, mogu razlikovati instrumente i pratiti ritam. Osim toga, njihovo tijelo postaje snažnije i izdržljivije, što ih čini spremnima za sudjelovanje u raznim oblicima tjelesne aktivnosti.

Kroz plesne pokrete vrlo lako možemo ispričati priču, oživjeti likove iz priče i imitirati stvarni svijet. Ples i plesni pokreti imaju pozitivan utjecaj na proces stvaranja, vježbanja i izvedbe plesnih koreografija. Koreografije se sastoje od jednostavnih plesnih elemenata koji se ponavljaju više puta i ne izvode se prebrzo. Važno je naglasiti razne formacije i promjene u koreografijama. Kada se odabire glazba za koreografiju, biraju se melodije i tekstovi koji se povezuju s likovima koje djeca predstavljaju plesom. Kod djece u vrtiću, glazba (Vlašić i sur., 2007) potiče pozitivne emocije, radost i pozitivno raspoloženje, dok izvođenje pokreta doprinosi razvoju ritma i koordinacije.

4. OSNOVE PLESNIH STRUKTURA

Plesne forme se temelje na prirodnim načinima kretanja i izvode se u raznolikim varijantama na tlu, uz pratnju ritma, pjevanja i glazbe. Sadržaji plesnih struktura su organizirani na temelju principa postupnosti, sustavnosti i primjerenosti. Također, važno je da postoji povezanost s glazbenom kulturom pri izvođenju tih sadržaja. Ciljevi obrazovanja plesnih struktura kod djece usmjereni su na razvijanje estetske svijesti o pokretu u svim njegovim aspektima (poput održavanja lijepog držanja tijela, prostorne orijentacije, izražajnost i emocionalnost), razvijanje glazbene izražajnosti (takt, ritam, tempo, dinamika i melodija), osjećaj za povezanost tona i pokreta, te poticanje slobodne kreativnosti pokreta i glazbe. Prirodni oblici kretanja čine temelj plesnih struktura, kao što su hodanje, trčanje, skakanje, jednostavna gibanja u različitim dijelovima tijela, vježbe ravnoteže, napetosti, opuštanja te pokreti koji slobodno oponašaju ili improviziraju pojavama i događajima iz dječjeg okruženja (Šumanović, Filipović i Sentikarija, 2005).

Obrazovni ciljevi plesnih struktura su:

- LIJEPO DRŽANJE TIJELA ODNOSNO STAV

Stjecanje navike održavanja uspravnog držanja izuzetno je važno jer ono izražava budnost i spremnost za akciju. Postoje različiti pristupi rješavanju tog problema. Kada se osjećaj uspravnog držanja učvrsti kroz kinestetičko iskustvo, možemo projicirati vertikalnu os tijela koja dijeli tijelo na desnu i lijevu polovicu. U plesu, postoje dva ključna elementa za održavanje držanja i pokreta, a to su točka težišta i "laka točka" (Maletić, 1986).

- ESTETIKA POKRETA

Estetika pokreta proizlazi iz našeg unutarnjeg bića, odnosno estetika pokreta leži u iskrenom izražavanju naših emocija, zadovoljstva i psihičkih potreba koje trenutno osjećamo ili koje potiče glazba uz koju plešemo. Plesni i neplesni pokret služi kao nositelj onoga što se opisuje kao duhovna ili filozofska "vrijednost" koja nas istinski "pokreće" (Loupe, 2009).

- ODRŽAVANJE RAVNOTEŽE

Znamo da ljudsko tijelo postiže najveću stabilnost kada su obje strane tijela ravnomjerno opterećene i kada je točka težišta vertikalno iznad uporišta. Djeca su tijekom aktivnosti već iskusila poremećaj stabilne ravnoteže kroz asimetrične položaje

i pokrete: središnji položaj točke težišta tijela se mijenja ili jedna strana tijela je nejednako opterećena u odnosu na drugu (Maletić, 1986).

- RAZVOJ KREATIVNOSTI I SLOBODE POKRETA KROZ IMPROVIZACIJU

Proces kreativnosti započinje s improvizacijom. U području plesnog odgoja, nastavnik potiče takve aktivnosti kako bi oslobodio fizičke i psihičke snage učenika. Kreativni plesni odgoj pridaje veliku važnost improvizaciji kao kritičnoj fazi stvaralačkog procesa koja oslobađa dječji duh i tijelo te im pomaže u istraživanju i razvijanju kasnijih, zrelijih izvedbi, pronalazeći oblike primjerene sadržaju (Maletić, 1986).

- RAZVOJ SPOZNAJE PROSTORA

Prostorni problemi su raznoliki i zahtijevaju snalaženje, prilagodbu, pravilno iskorištavanje i organizaciju prostora. Kada stojimo uspravno, lako možemo primijetiti dvije osnovne prostorne zone tijela: gornju zonu, koja obuhvaća struk prema gore, i donju zonu, koja obuhvaća struk prema dolje. Kada usmjerimo pažnju na okolni prostor, prema Maletiću, možemo ga podijeliti na visoku, srednju i nisku razinu. Visoka razina uglavnom uključuje poskoke i skokove. Srednja razina, koja je na razini struka, najviše osjećamo kao prostor oko nas. Niska razina se približava prilikom čučanja, klečanja, sjedanja ili ležanja na tlu. Na toj razini se krećemo puzeći, valjajući se, premetanjem, niskim skokovima ili provlačenjem. Mnoga djeca, čak i u školskoj dobi, razvijaju najveću slobodu pokreta i maštu upravo na toj razini (Maletić, 1986).

5. PLESNO-RITMIČKI ODGOJ

Metodički razvoj plesno-ritmičkog odgoja povezan je s radom plesne umjetnice i pedagoginje Ane Maletić (1904-1986), koja je crpila inspiraciju iz osobe iz Europe koja je bila ključna u reformi plesa, kao i koreograf i stručnjak za ples teoretičara Rudolfa Labana (1879-1958) te istaknutog utjecaja Emila Jaquesa Dalcrozea (1865-1950) na ulogu pokreta u poučavanju i izražavanju glazbe. Ana Maletić je proučavala različite oblike ljudskog pokreta te je prema Labanovim principima definirala osnove plesno-ritmičkog odgoja, omogućujući klasifikaciju svakog ljudskog pokreta, bilo da je funkcionalan ili umjetnički (Janković, 2010).

Plesno-ritmički odgoj ima sveobuhvatan utjecaj na sveobuhvatan napredak, ravnotežu i individualnost djeteta, budući da potiče niz pozitivnih aspekata. Kroz ovaj oblik odgoja, djeca razvijaju kinestetski senzibilitet, postaju svjesna doživljaja koje tijelo stvara u pokretu, te se usmjeravaju na razvoj motoričkih sposobnosti tijela. Plesno-ritmički odgoj potiče kreativan pristup pokretu i plesu te omogućuje dječje Izražavanje kreativnosti i komunikacija putem pokreta u plesu.

Osim toga, plesno-ritmički odgoj razvija razumijevanje estetike pokreta, potiče koncentraciju, opažanje i pamćenje te podupire razvoj samodiscipline i usredotočenosti kod djece. Suradnja i međusobno poštovanje potiču se kroz plesne aktivnosti, što djeci omogućuje razvijanje socijalnih vještina. Integracija plesno-ritmičkog odgoja s drugim područjima odgoja omogućuje djetetu da uspostavi veze i korelacije između različitih sadržaja.

Plesno-ritmički odgoj također ističe prirodnu vezu između zvuka i pokreta, odnosno međusobna povezanost glazbe i plesa. Kroz ples, djeca imaju mogućnost istraživanja vlastite kreativnosti i naučiti osnove glazbe i ritma. Djeca stječu samopouzdanje i razvijaju vjeru u sebe kroz sudjelovanje u plesnim predstavama, vlastite sposobnosti, potičući ih da postignu uspjeh. Tijekom plesnih satova, djeca također uče važnost timskog rada u ranoj životnoj dobi te razvijaju vještine komunikacije i slušanja drugih.

U cjelini, plesno-ritmički odgoj potiče razvoj svih inteligencija kod djece, a metodički pristupi podupiru razvoj kreativnosti, kritičkog razmišljanja i prosocijalnog ponašanja (Janković, 2016).

Ples ima sposobnost povezivanja unutarnjeg ritma s ritmom okoline, prirode i svemira. Kroz ples, naše tijelo pronalazi glas kroz kojeg izražava emocije i potrebe te uspostavlja vezu

s okolinom. Plesno-ritmički odgoj ima važan smisao iz perspektive humanističkog pristupa, koji uključuje praćenje i poticanje emocionalnog razvoja djece, njegovanje kreativnih sposobnosti te promicanje pokreta kao izraza vitalnosti i unikatne dinamike svakog djeteta.

Drugi važan smisao plesno-ritmičkog odgoja je estetski aspekt, koji se temelji na tjelesnom izražavanju kao materijalu i alatu umjetničkog izraza. Želja za aktivnošću, ritmom i fizičkim pokretom i igrom prisutna je u svim živim bićima i utječe na način izražavanja drugih viših funkcija. Svijest tjelesnosti i estetici harmoničnih kretanja te vitalnost i sreća koje proizlaze iz prirodnog kretanja često su nedovoljno razvijene. Kroz poticanje stvaralaštva, istraživanje i improvizaciju kao metode rada te korištenje već stečenih znanja na inovativan način, suvremeni plesno-ritmički odgoj obogaćuje dječji senzibilitet. Ovaj pristup vodi dijete prema stvaralačkom činu, potičući njegovu intuiciju, senzibilitet i osjećaj za ljepotu pokreta (Zagrajski-Vukelić, 2000).

5.1. UZRAST OD 3 DO 4 GODINE

Do treće godine života, djeca potpuno usvajaju sve pokrete, motoričke radnje i vještine koje im omogućuju slobodno kretanje i snalaženje u prostoru oko njih. Njihova sposobnost govora obično je dovoljno razvijena da mogu iskazati ono što žele, osjećaju, ujediniti svoje misli, voditi razgovore te individualno komunicirati unutar plesne skupine. Dijete ima mogućnost nastupati samostalno i svjesno stupati u kontakt s drugima. Socijalizacija se sve više intenzivira, a dijete s radošću stupa u kontakt s osobama oko sebe. Budući da su ovo povoljni preduvjeti za rad u skupini na plesno-ritmičkom tečaju, djeca se vesele svim susretima. Sudjelovanje u plesno-ritmičkim grupama će ubrzati i unaprijediti njihov razvoj. Međutim, zbog prirode igre, na kojoj se temelji i rad s najmlađom djecom, mlađa djeca se brže zasićuju istom vrstom igre te se njihov rad treba dobro osmisliti, dinamično i metodološki pripremiti. Za trogodišnjake, trajanje sata ne bi trebalo biti duže od 30 minuta, a na početku rada čak i kraće. Opterećivanjem sadržajem te interesom tijekom duljeg sata nije produktivno, stoga vrijeme trajanja sata treba biti u rukama iskusnog voditelja koji zna prepoznati interes djece i pravovremeno primijetiti smanjenje njihove koncentracije te privede sat kraju. Trogodišnjaci će se s veseljem igrati i pokreću u raznim formalnim elementima pokreta, poput skakanja, kotrljanja i različitih vrsta kretanja. Uzimajući u obzir činjenicu da je rast i napredak djeteta dinamičan proces, u dobi od četiri s lakoćom će savladati proces rada ako ga obogatimo odgovarajućim sadržajem.

5.2. UZRAST OD 4 DO 5 GODINA

Okvirno oko četvrte godine, dijete pokazuje želju za razumijevanjem i primjećivanjem odnosa između objekata i pojava. Počinju se češće postavljati pitanja poput "Kako?" i "Zašto?". Dijete počinje razmišljati i razlučivati, ali njegovo razmišljanje je povezano s konkretnim opažanjem, još uvijek udaljeno od apstraktnosti. Aktivni elementi iz okoline poput ljudi, životinja i prirodnih fenomena postaju centralno područje interesa. Dijete postaje sve više zaigrano i posvećuje više vremena jednom interesu. Iz tih razloga, trajanje sata se može prilagoditi njihovoj novo stečenoj mogućnosti dulje koncentracije i postepeno ga produživati. Razvoj živčanog sustava i mišića omogućuje vježbanje pojedinih radnji, stoga je važno njegovati blagodati tog procesa.

5.3. UZRAST OD 5 DO 6 GODINA

Djeca ovog uzrasta pokazuju smirenost i sklad. Ako su već imala iskustva s plesno-ritmičkim odgojem u prethodnim godinama, imat će izraženu svijest o vlastitom tijelu i kretanju.. Međutim, čak i ako tek sada razvijaju interes za ovo područje odgoja, brzo će nadoknaditi propušteno. Bitno je uvidjeti da se u ovom periodu dječje ponašanje počinje mijenjati. Šestogodišnjaci često pokazuju impulzivno ponašanje koje može oscilirati između ekstremnih situacija, gdje veliko oduševljenje može brzo prijeći u nemir. Ova situacija zahtijeva angažman i trud voditelja. Potrebno je podržati želju djeteta da samostalno proširi svoje motoričke aktivnosti. Djeca puze, vrte se, skaču i izražavaju izrazitu aktivnost.

6. UTJECAJ PLESNO-RITMIČKOG ODGOJA

Djeca vrtićke dobi u kratkom vremenu usvajaju nove motoričke pokrete i svoju spontanost iznose kroz svoje pokrete. Oni su fleksibilni, vole nove izazove i igru. Odgajatelj odabire i prilagođava sadržaje programa prema sposobnostima djece. Ritmičko kretanje je najprirodniji način kreativnog izražavanja djece. Plesno-ritmički odgoj utječe na sveukupni razvoj, osobnost i ravnotežu djeteta. Razvija se osjetljivost na pokrete i motoriku tijela, inicira se inovativan pristup pokretu i plesu. Kroz ples se razvija estetika pokreta, no također se potiče koncentracija, pamćenje, usredotočenost i samodiscipliniranje. U kontekstu interakcije s drugom djecom, surađuju i poštuju se međusobno te započinju shvaćati bitnost grupnog rada. Djeca stječu samopouzdanje i razvijaju pozitivno samoprihvatanje kroz uključivanje u izvedbe plesa i sudjelovanje u plesnim aktivnostima. Plesno-ritmički odgoj ima pozitivan utjecaj na razvoj funkcionalnih, motoričkih i društvenih vještina kod djece (Janković, 2016).

6.1. RAZVOJ MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI

Ples je izuzetno korisna aktivnost u radu u vrtiću jer utječe pozitivno na razvoj njihovog osjećaja za ritam i pokret, kao i sposobnost prepoznavanja i vizualizacije vlastitog mjesta unutar grupe.. Kroz ritmične karakteristike, estetske vrijednosti i cjelokupne tjelesne pokrete uz glazbu, plesne aktivnosti pridonose razvoju različitih motoričkih sposobnosti, uključujući koordinaciju, ravnotežu, brzinu, frekvenciju pokreta, izdržljivost te, donekle, eksplozivnu snagu i fleksibilnost (Škrbina, 2013; prema Ladešić i Mrgan, 2007). Plesne strukture se temelje na osnovama kretanja i izvode se na drukčije načine uz pratnju ritma, pjevanje i glazbu. Hodanje, trčanje, poskoci, skokovi, zamasi, mahanja, vježbe ravnoteže, opuštanja napetosti te slobodno imitiranje pokreta koji se odnose na dječje okruženje čine temelje plesnih struktura (Cetinić i sur., 2014).

Važno je prilagoditi plesni sadržaj dobi i interesima sve djece kako bi postigli adekvatan razvoj i stvorilo motivirajuće okruženje. Kroz prirodne oblike kretanja, koji su dio plesnih struktura, razvija se osjećaj za ritam i motoričke sposobnosti. Važno je naglasiti da se uz razvoj motoričkih sposobnosti plesom istovremeno razvijaju i sposobnosti zapažanja, percepcije, predočavanja, mišljenja, mašte i drugih intelektualnih aspekata. Ova korelacija ukazuje na važnost motoričkog razvoja u cjelokupnom razvoju djeteta. Poticanje razvoja tih sposobnosti je ključno jer nedovoljno razvijene sposobnosti mogu rezultirati sporim napretkom, nespretnošću i nesigurnošću (Škrbina, 2013). Prilikom vježbanja plesnih struktura

uz glazbu, u djece razvijamo kreativnost, osjećaj za ritam, dinamiku, harmoniju, elegancija i izražajnost kretanja., te uspravno i elegantno držanje tijela (Cetinić i sur., 2014).

Prema istraživanju Cetinića i suradnika (2014), plesom se razvijaju različite sposobnosti kod djece, uključujući sklad pokreta, osjećaja za ritam, poticanje slobodnog izražavanja i kreativnosti. Također, ples potiče upoznavanje unutar grupe, poboljšava međusobnu suradnju i komunikaciju te jača samopouzdanje i osjećaj sigurnosti kod djece.

Slika 4. Razvoj motorike

6.2.RAZVOJ PROSOCIJALNIH SPOSOBNOSTI

Ples predstavlja intenzivnu i produbljenu psihičku reakciju, gdje se ritmičkim kretanjem izmjenjuju drukčije osjećaje te raspoloženja, te se pretvara u više od samog fizičkog kretanja u prostoru. Kroz terapiju pokretanjem i plesanjem se pokazuje smanjenje anksioznosti i depresivnog ponašanja kod djece, dok istovremeno pozitivno utječe na kognitivne funkcije, društvene vrijednosti i zdravlje. Primjenom odgovarajućih plesnih struktura stvaraju se ugodna raspoloženja, vedrina, zadovoljstvo, veselje, radost, optimizam i slično. Osim toga, pravilna organizacija i usmjeravanje djece na plesne aktivnosti može smanjiti pojavu neprihvatljivog društvenog ponašanja (Škrbina, 2013). Ples ima značajnu ulogu u razvoju moralnih kvaliteta, formiranju jake volje i jačanja karaktera.

Ples također potiče inicijativu, razvoj samopouzdanja, samostalnosti, upornosti, odlučnosti, točnosti, solidarnosti, osjećaja dužnosti i poštenja. Dijete kroz ples i prilagodbu stječe sposobnost prihvaćanja i davanja, preuzimanja vodstva, pomaganja drugima i usklađivanja vlastitih ciljeva s ciljevima drugih. Plesom se potiče socijalizacija djeteta i razvoj komunikacije među vršnjacima, gdje se dijete prilagođava partneru u plesnoj aktivnosti ili manjoj skupini, razvijajući pažnju prema drugima. Iz ovih razmatranja vidljivo je koliko je

ples i pokret važan u terapiji i socijalnom razvoju djeteta, te kako pridonosi produbljivanju komunikacije među vršnjacima (Škrbina, 2013).

Slika 5. Proces socijalizacije

6.3. RAZVOJ FUNKCIONALNIH SPOSOBNOSTI

Plesne aktivnosti su važan alat za postizanje maksimalne optimizacije funkcionalnih sposobnosti pojedinca. Funkcionalne sposobnosti uključuju stabilnost i kontrolu sustava za prenošenje energije, uključujući srčano-žilni, dišni i ostale organe i sustave unutar nas koji su ključni za ispravnu metaboličku funkciju organizma svakog od nas (Škrbina, 2013).

Funkcionalne sposobnosti su odgovorne za uravnoteženje i usklađivanje ključnih organskih sustava te su često poznate kao kardiorespiratorne sposobnosti zbog njihove povezanosti s kvalitetom srčano-žilnog i dišno-plućnog sustava. Dječji organizam se neprestano razvija i raste, a rad dišnog, krvožilnog i živčanog sustava neprekidno se usavršava. Ples ima povoljne učinke na funkcionalne sposobnosti, koji se manifestiraju na zdravstvenom i psihološkom planu, te se stoga ples spominje kao jedan od načina postizanja tih povoljnih učinaka (Škrbina, 2013).

Ples se primjenjuje u treningu kardiovaskularne izdržljivosti i respiracijske izdržljivosti, te ima korisne učinke i na smanjenje tjelesne težine (Škrbina, 2013).

7. ULOGA ODGAJATELJA

Odgojitelj je individua koja se ističe kreativnošću, originalnošću i maštovitošću te iskazuje bezuvjetnu ljubav prema djeci i svojoj odgojiteljskoj ulozi. Njegova uloga je poticati i podržavati djecu postavljajući im pitanja o onome što su stvorili ili o čemu imaju znanje u njihovim aktivnostima kreativnosti, istraživanja i otkrivanja. Odgojitelj osmišljava situacije u kojima djeca mogu direktno stjecati osobno iskustvo, zajedno razmišljati i rješavati probleme te tako graditi nove spoznaje i znanja (Došen Dobud, 2016; prema Slunjski, 2008). Izuzetno je bitno uočavanje djetetovih interesa koji predstavljaju iniciranje aktivnosti, a to se može postići pažljivim promatranjem djetetovih reakcija (ali ne pasivnim gledanjem) i bilježenjem njegovih postupaka. Naime, duboko razumijevanje djeteta predstavlja temelj za sve relevantne intervencije odgajatelja (Slunjski, Šagud, Brajša- Žganec, 2006).

Odgajateljeva dužnost također uključuje poznavanje razvojnih mogućnosti svakog pojedinog djeteta, kao i praćenje njihovog psihofizičkog stanja (Marić, 2014; prema Šarić, 2019). Biti kompetentan odgajatelj također podrazumijeva sposobnost snalaženja u nepredviđenim situacijama te fleksibilnost i prilagodljivost (Šarić, 2019).

Odgajatelji imaju ključnu ulogu u plesno-ritmičkom odgoju djece. Njihova uloga seže mnogo dalje od samog vođenja plesnih aktivnosti. Oni su ključni nositelji procesa u kojem se djeca razvijaju kroz ples, ritam i glazbu. Kada se radi o plesu djece, posebno u situacijama improvizacije, odgajatelj bi trebao stajati sa strane i kretati se nježno kako bi se izbjeglo oponašanje pokreta (Gospodnetić, 2011; prema Sokolov, 2018). Također je važno osigurati dovoljno prostora za djecu da se slobodno izraze, kao i poticajne materijale. Ples ima važnu ulogu u radu u vrtiću jer može poboljšati povjerenje i suradnju između djece i odgajatelja, ali i među samom djecom. Odgajateljeva uloga je poticati dijete da slobodno izrazi vlastite kreativne pokrete, što se postiže aktivnim sudjelovanjem djece u aktivnostima (Lukšić, 2020). Stoga odgajatelj treba pokazati vlastitu zainteresiranost za predviđenu aktivnost i zajedno s timom stručnjaka nastojati prilagoditi područje umjetnosti na način koji je što pristupačniji djeci (Braica, 2022). Odgajatelji također potiču dječju samopouzdanost i samovrednovanje, što je od ključne važnosti za razvoj njihovih plesnih sposobnosti. Oni posjeduju znanje o razvojnim fazama djece i razumiju kako prilagoditi plesne zadatke i vježbe prema njihovim potrebama i sposobnostima. Kroz strukturirane i kreativne vježbe, odgajatelji podržavaju razvoj motoričkih vještina, koordinacije, ravnoteže i prostorne svijesti kod djece. Odgajatelji

odabiru glazbu koja potiče dječju maštu, emocionalni odgovor i pokret, te koja je prilagođena njihovoj dobi i razumijevanju. Kroz ritmičke aktivnosti, odgajatelji razvijaju dječji glazbeni sluh, osjet za ritam i sposobnost usklađivanja pokreta s glazbom. Imaju važnu ulogu u praćenju i vrednovanju napretka djece u plesno-ritmičkom odgoju. Oni prate individualne razvojne puteve svakog djeteta, bilježe njihov napredak i pružaju povratne informacije koje potiču dalji razvoj.

U konačnici, odgajatelji su inspiratori, mentori i podrška za djecu u plesno-ritmičkom odgoju. Njihova stručnost, senzibilitet i ljubav prema plesu stvaraju poticajno okruženje u kojem djeca mogu istraživati, učiti i rasti kroz ples i ritam. Njihova važnost u plesno-ritmičkom odgoju leži u njihovoj sposobnosti da oblikuju pozitivno iskustvo plesa za svako dijete i potaknu njegov cjeloviti razvoj.

8. ZAKLJUČAK

Plesno-ritmički odgoj ima izuzetan potencijal i važnost prilikom rada u vrtiću s djecom. Kroz ples i ritam, djeca imaju priliku izražavati svoje emocije, razvijati motoričke vještine, poticati kreativnost i socijalnu interakciju. Ovaj oblik odgoja pruža djetetu mogućnost da istražuje prostor, ritam, glazbu i vlastito tijelo na jedinstven i osoban način. Odgajatelj ima ključnu ulogu u provođenju plesno-ritmičkog odgoja. On treba biti osoba koja je stručno osposobljena, kreativna i senzibilizirana za individualne potrebe svakog djeteta. Razumijevanje dječjeg razvoja i prilagođavanje aktivnosti prema tim potrebama ključno je za uspješnu primjenu plesno-ritmičkog odgoja. U vrtiću, prilikom rada, odgajatelj treba poticati slobodno izražavanje djece, pružajući im prostor i podršku. Kroz aktivnosti kao što su improvizacija, istraživanje ritma i upotreba različitih glazbenih instrumenata, djeca stječu samopouzdanje, razvijaju svoju kreativnost i uče surađivati s drugima. Plesno-ritmički odgoj utječe pozitivno na djetetov cjelokupni razvoj, uključujući motoričke, kognitivne, emocionalne i prosocijalne čimbenike. Kroz ples, djeca razvijaju svijest o vlastitom tijelu, poboljšavaju koordinaciju i ravnotežu te usvajaju osnovne elemente ritma. Također, ples potiče izražavanje emocija i proces socijalizacije s djecom u vrtiću i odgajateljem.

Stoga, plesno-ritmički odgoj predstavlja vrijedan i inovativan pristup u radu s djecom prije školske dobi. Kroz ovaj oblik odgoja, djeca imaju priliku otkriti i razviti svoje potencijale, izražavati se na individualan način i istraživati svijet oko sebe. Ovo područje odgoja zahtijeva kontinuirano usavršavanje od strane odgajatelja, ali pruža i nevjerojatne mogućnosti za razvoj djece i stvaranje temelja za njihov daljnji rast i učenje.

9. LITERATURA

1. Bijelić, S. (2006). *Plesovi* (udžbenik). Banja luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
2. Braica, A. (2022). *Elementi plesne koncepcije Labana u radu s djecom predškolske dobi*. (Diplomski rad). Split: Filozofski fakultet
3. Cetinić, J., Vidaković Samaržija, D. (2014). Dijete i estetski izričaji. U R. Bacalja, K. Ivon (ur.), *Ples kao sredstvo izražavanja djece predškolske dobi* (str. 265-272). Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja.
4. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete – istraživač i stvaralac*. (Igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi). Zagreb: Alinea.
5. Findak, V., Delija, K. (2001). *Tjelesna i zdravstvena kultura u predškolskom odgoju: Priručnik za odgojitelje*. Zagreb: Edip
6. Gregurić, S. (2022). Pokret s plesom kod male djece. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5(10), 162-166.
7. Jankovic, I. (2010). *Umjetnost pokreta i plesa u predškolskoj dobi*
8. Janković, I. (2016). *Umjetnost pokreta i plesa u predškolskoj dobi: plesno-ritmički odgoj*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje
9. Janković, M. (2016). *Plesno-ritmički odgoj u predškolskoj dobi*. *Odgojne znanosti*, 18(1), 69-82.
10. Jovančević, V. (2016). *Relacije različitih vrsta plesova i ritmičke gimnastike*. (Magistarski rad). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja - Univerzitet u Beogradu.
11. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48704>
12. Louppe L. (2009). *Poetika suvremenog plesa*. Zagreb : Hrvatski centar ITI
13. Lukšić, A. (2020). *Ples - kineziološka aktivnost u ranom i predškolskom odgoju*. (Diplomski rad). Split: Filozofski fakultet
14. Maletić, A. (1983.) *Pokret i ples: teorija, praksa i metodika suvremene umjetnosti pokreta*. Kulturno- prosvjetni sabor Hrvatske. Zagreb.
15. Maletić, A. (2002.) *Povijest plesa starih civilizacija*. Matica hrvatska. Zagreb.
16. Maletić., A., (1986.) *Knjiga o plesu*, Zagreb

17. Slunjski, E., Šagud, M., Branša- Žganec, A. (2006). *Kompetencije odgajatelja u vrtiću, organizacija koja uči*, Pedagogijska istraživanja, 3(1), 45-57
18. Sokolov, T. (2018). *Glazba u vrtiću* (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru
19. Srhoj, LJ., Miletić, Đ. (2000). *Plesne strukture*. Split: Abel internacional
20. Šarić, D. (2019). *Dobrobiti glazbe na cjelokupan razvoj djeteta rane i predškolske dobi*. (Diplomski rad). Zagreb: Učiteljski fakultet
21. Škrbina, D. (2013). *Art terapija i kreativnost: multidim. pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji*, Zagreb: Veble commerce.
22. Šumanović, M., Filipović, V., Sentkiralji, G. (2005). Plesne strukture djece mlađe školske dobi. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 51(14), 40-45
23. Vlašić, J., Čačković, L., Oreb, G. (2016). Plesno stvaralaštvo u predškolskoj dobi. *Na Kineziologija i područja edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije u razvitku hrvatskog društva. Zelina: Hrvatski kineziološki savez*. 755-760.
24. Vlašić, J., Oreb, G., Horvatin-Fučkar, M. (2007.). Prednosti primjene plesa u radu s djecom predškolske dobi. U M. Andrijašević (ur.), *Sport za sve u funkciji unapređenja kvalitete života* (str. 239-244). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
25. Zagrajski-Vukelić, J. (2000.) *Plesna kultura: mogućnosti plesnoritmičkog odgoja djece predškolske dobi*. Zbornik učiteljske akademije. Zagreb

[nhqSAQQwLjI1mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=xk-DZM-SCvyI9u8Pr -f-AU&bih=758&biw=1536#imgrc=Z30oHHzXRXh3zM&imgdii=YA4eKdi3J8mAWM](https://www.google.com/search?q=socijalizacija+plesom+kod+djece&tbm=isch&ved=2ahUKEwid4bryrbAhXhP0HHTKRCswQ2-cCegQIABAA&oq=socijalizacija+plesom+kod+djece&gs_lcp=CgNpbWcQA1AAWLYSYJgUaABwAHgAgAGhAYgB7gmSAQMxLjmYAQCgAQGqAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sc_lent=img&ei=IFCDZJ3vFf-J9u8PsqKq4Aw&bih=758&biw=1536#imgrc=Z30oHHzXRXh3zM&imgdii=YA4eKdi3J8mAWM)

Slika 5. – Proces socijalizacije

https://www.google.com/search?q=socijalizacija+plesom+kod+djece&tbm=isch&ved=2ahUKEwid4bryrbAhXhP0HHTKRCswQ2-cCegQIABAA&oq=socijalizacija+plesom+kod+djece&gs_lcp=CgNpbWcQA1AAWLYSYJgUaABwAHgAgAGhAYgB7gmSAQMxLjmYAQCgAQGqAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sc_lent=img&ei=IFCDZJ3vFf-J9u8PsqKq4Aw&bih=758&biw=1536#imgrc=ov5q6cFrGEMQPM

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Milica Šanlić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce ranog i pedagoškog algebr i računara, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 05.07.2021.

Potpis Milica Šanlić

**Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)**

Student/ica: Milica Šurlić

Naslov rada: Plesno - ritmički odgoj djece rane i
predškolske dobi

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti, ples

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Dani Mulac, v. pred. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Lidija Vlahović, izv. prof. dr. sc.
Bojan Babin, dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 5.7.2023.

Potpis studenta/studentice: Milica Šurlić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.